

llavors, tenint en compte la completa i àmplia separació geogràfica que sembla haver-hi, hem de tendir a creure que es tracta d'una paronímia, només curiosa, entre mots de cos bastant breu. (Que la base pre-eslava fos *ROI-QA*, com s'admet, ja no fóra gaire obstacle, car d'això s'hauria pogut passar des d'antic a *raika/raeca*.)

És veritat que no tots els indoeuropeïstes s'han mostrat aquí convençuts, ni coincideixen bé entre ells. L'arrel *REI-*, amb el sentit de 'rajar', 'fluir', es troba més o menys clarament en eslau (*rīnōtī sē* «ruere», *rējati* 'fluere', *sū-rojī* 'confluència'), sense gaire confirmació fora de l'eslau, i només s'hi acosten vagament lit. *raive* 'tura, llista' i *reve* 'capa, tongada' («layer»), 'cicle', amb sufix paral·lel -*ū*-. això fa que Mellet trobi que aqueixa etimologia de *rēka* «est loin d'être évidente pour le sens», tot reconeixent que tampoc hi és gaire conforme l'«intonation douce» (de l'accent iugoslau etc.), tanmateix admet que no són objeccions diriments i acaba conformant-s'hi. Martinet (en un article de *Word* xii, 1956, p. 3) hi mostra indirectament inquietesa desconfiança, en cercar a *rēka* un enllaç directe amb el ll *rvvus* 7

Jo mateix també diria que es veuen alternatives a aquesta etimologia de *rēka*, que no semblen pas desentraonades, per què no podria anar amb el ky. *rhwyg* 'trenc, esclatxa' («bruch, spalte»), a.-al. ant. *riga* 'línia' que Pok., *IEW*, 858, posa sota l'epígraf d'un indoeur. *REIKĀ* 'Riss, Spalte' (sense relació amb la dita arrel *EREI-*): potser perquè i-eur. *κ* > esl. *s*? Però el scr. *rekha* 'traç, línia, ratlla' justament ha conservat la velar sense palatalitzar, doncs deu ser un cas de la velar intermèdia que admètia els dos tractaments; car la semblança d'aquests, tant amb l'eslau *rēka* com amb el basco-ibèric (*er*)*reka*, realment fa impressió.

En conclusió tampoc no gosarem descartar la possibilitat d'un mot sorotàptic emparentat amb *rec*, i alhora aquest grup indo-celto-germànic i l'eslau *rēka*. En tot cas reconeguem que la singular àrea romànica de *REXU* 'còrrec, canal', amb dos nuclis màxims en lusoleonès i en els Pirineus orientals, però absent de Castella, del Baix Aragó i de la major part de França, coincideix notablement amb la de les inscripcions i romanalles sorotàptiques. D'altra banda l'aspecte tèrbol i objectable de les afinitats indoeuropees ens impedeix en això de deixar l'actitud escèptica. Sobretot tenint en compte la brevetat del cos del mot *REK-*, que es presta tant a creure en una paronomàsia.

Diguem de passada que els mots occidentals en *r(e)-*, amb tal significat, són molts, i es creuen d'origen diversos: itl. mj. *riān* 'riu' (però també 'canal'), amb el qual se sol identificar el nom del *RENUS* > *Rin* (Walde-H., 437.1f.) i l'itl. ant. *riathor* 'torrent' (Pedersen, *VglGr. Kelt.* i, 66), alb. tosk *riua* 'rierol, corrent' (d'on alb. comú *p(e)riua* 'llit de riu', Jokl, *Stud.*, 74; Pok., *IEW*, 329); ags. *rið*, angl. dial. *rithe* 'torrent', sogdià *rut* o *raut* 'riu' (conservat en hidrònims tàdjiks), Oranski, *Vved Iránskoie Filologuu*, 236; sense comptar els ll. *rvvus* i *rigare*

Si hi ha paronomàsia en aquests casos l'única cosa 60

que podria animar-nos a l'enllaç amb el mot eslau fóra si es trobaven alguns intermedis geogràfics. És veritat que Bertoldi, en un dels articles més seriosos que s'han dedicat al nostre mot (*AROM* xv, 405-8), cregué trobar-ne algun, certament esporàdic i toponímic: un lígur *Rècco* nom d'un torrent, junt amb un altre a Lombardia i Valais; d'altres que creu poder-hi afegir ja demostrà, però, Spitzer (*ibid*, 596) que no hi tenen res a veure (i en el capítol de les paronomàxies poso ja el caucàsic *rekka* «ravin» i el vaudois *rèk* «montée rapide» que encara voldria aportar-hi ell); a aquells noms alt-italians va afegir després Prati (*RLiR* xii, 109-111) un friulà *Regaz* i algun altre nom alt-italià, que interpreta «torrente, fiumicello».

Tot això resta insuficient. Tanmateix potser afegint-hi els suggeriments de Martinet, no descartarem la possibilitat de supervivències d'un mot preindoeuropeu, de temps molt remots: el mot hispano-basc i el mot eslau en serien llavors com els basaments de l'ampolla arcada d'un antic pont ensorrat, amb rastres conservats només en els dos extrems

DERIV: *Recada* (Valls). +*Recatada*: «aquesta *rēka-tāda* ---» signant de lluny una ampla barrancada, Banyuls de la Marenda, 1959. *Regall* 'còrrec' Ebre i País Val. (*AlcM*, § 2; a separar de § 1 i 3, que vénen de *REGAR*); *regallar* 'fer regalls' (*ib*, § 2), *regallador*; *regalla* (Manises, pròpiament 'reguera de residus') *Regalló Regallet Reganyol*; *regunyol*, *Regàs*, en NLL de tot el domini (d'on cogn), pròpiament 'barrancàs'; «regueró, doll petit d'aigua corrent», *DAG*; en variant mossàrab *regatxol* (maestr) 8 i sobretot en toponímia: *El Regatxol* riuet al llarg d'una gegantesca clotada dels Ports, que baixa des del Mascà fins a Besit (1925), *Font dels Regatxols* prop d'Ares, i bastants més en tot el Maestrat = arag mossàrabic *regacho* «regata, surco» (*DECH* iv, 844a18-21); en el quasi-sinònim *regata* hi ha intervingut també això, però la morfologia i el sentit coincideixen a indicar que l'un ve bàsicament de *rec*, i l'altre, del celtisme *REGA* *Regatell*, també en *regatera* hi ha concurrència dels dos.

Reguer, la morfologia i el sentit indiquen que ve d'ací; és ja molt antic, sobretot en forma llatinitzada: «in carraria que vadit ad montana, et de alta parte in *regario* qui fluit per vestrum dominium» 1186 (*Cart. de Poblet*, p. 78); «*reger* de Tarraga» a 1090, que sembla anava cap a Tàrraga des de les Oluges (arxiu de Solsona, cita *OnomCat*, monogr d'aquest poble); «ad ipso *reger* de Coronades» 1126, i sis més dels segles XIII-XIV en *InuLC*; viu encara a la Vall de Cardós: 'torrent per on sempre passa poca o molta aigua' Estaon, 1934; de Sta. M.ª de Merlès en donen la definició «conreu erosionat per un corrent d'aigua torrencial» (1958); amb el sentit de 'fila de sèquia' val. a Xilxes, CastPna, Artana (1961).

Com a noms de lloc, i també com a genèrics toponímics es troba molt d'això en els Pirineus, sempre barranquets naturals: Boí (*lo regé de Tomàs*, barranquet afl. esq. Rib. de St. Nicolau), Caregue, Braní, Oliana, Bassella, Castellar d. l. Rib, Riner, Vallcebre; també alguns *reguero* (*de*) --- a l'Alt Aragó (dos, p. ex., a